



Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

11. april 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – forordning (EU) nr. 1215/2012 – fastlæggelse af, hvilken ret der har kompetence til at påkende et krav om compensation for en forsinket flyvning – artikel 7, nr. 5) – driften af en filial – artikel 26 – stiltiende værnetingsaftale – krav om sagsøgtes fremmøde«

I sag C-464/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Gerona (handelsretten nr. 1 i Gerona, Spanien) ved afgørelse af 9. juli 2018, indgået til Domstolen den 17. juli 2018, i sagen

ZX

mod

Ryanair DAC,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Toader (refererende dommer), og dommerne A. Rosas og M. Safjan,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den spanske regering ved L. Aguilera Ruiz, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved M. Heller og S. Pardo Quintillán, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: spansk.

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, nr. 5), og artikel 26 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem passageren ZX og luftfartsselskabet Ryanair DAC under et af ZX anlagt søgsmål om kompensation som følge af en forsinket flyvning.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 fastsætter:
»Med forbehold af denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«
 - 4 Forordningens artikel 7 lyder således:
»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:
 - 1) a) i sager om kontraktforhold ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes
 - b) ved anvendelsen af denne bestemmelse, og medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen:
 - ved salg af varer, det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret
 - ved levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret
 - c) er litra b) ikke relevant, finder litra a) anvendelse.
- [...]
- 5) i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en anden virksomhed, ved retten på det sted, hvor filialen, agenturet eller virksomheden er beliggende
- [...]«
- 5 Kapitel II, afdeling 4, i forordning nr. 1215/2012, der har overskriften »Kompetence i sager om forbrugeraftaler«, indeholder artikel 17, der bestemmer:
»1. I sager om aftaler indgået af en person (forbrugeren) med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, afgøres kompetencen efter denne afdeling, jf. dog artikel 6 og artikel 7, nr. 5):
 - a) når sagen vedrører køb af løsørestande, hvor købesummen skal betales i rater

- b) når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater, eller andre kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af sådanne genstande, eller
- c) i alle andre tilfælde, når aftalen er indgået med en person, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere stater inklusive denne medlemsstat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed.
2. Har forbrugeren medkontrahent ikke bopæl på en medlemsstats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en anden virksomhed i en medlemsstat, anses han i sager vedrørende driften af filialen, agenturet eller virksomheden som havende bopæl på denne medlemsstats område.
3. Denne afdeling finder ikke anvendelse på transportaftaler, bortset fra aftaler, hvorved der for en samlet pris ydes en kombination af rejse og ophold.«
- 6 Det samme kapitel indeholder afdeling 7 med overskriften »Aftaler om værneting«. Denne afdeling består bl.a. af artikel 26, stk. 1, der har følgende ordlyd:
- »For så vidt en ret i en medlemsstat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne forordning, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte giver møde for at bestride rettens kompetence, eller såfremt en anden ret i medfør af artikel 24 er enekompetent.«
- 7 Nævnte forordnings artikel 28, stk. 1, bestemmer:
- »Såfremt en person, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges ved en ret i en anden medlemsstat, men ikke giver møde, erklærer retten sig på embeds vegne inkompetent, medmindre den er kompetent efter bestemmelserne i denne forordning.«
- 8 Artikel 7, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (EUT 2004, L 46, s. 1, berigtiget i EUT 2016, L 321, s. 83) fastsætter, at passageren i tilfælde af boardingafvisning og aflysning eller lange forsinkelser modtager en fast kompensation på 250 EUR for alle flyvninger på højst 1 500 km.

Spansk ret

- 9 Ifølge artikel 86b, stk. 2, litra b), i Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (lov nr. 6/1985 om retsvæsenet) af 1. juli 1985 påkendes søgsmål, der er støttet på national eller international transportlovgivning, i første eller i eneste instans af handelsretterne, som er civile retsinstanter med speciale i visse civil- og handelsretlige områder.
- 10 Den forelæggende ret har oplyst, at Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (lov nr. 1/2000 om civil retspleje) af 7. januar 2000 (BOE nr. 7 af 8.1.2000, s. 575, herefter »lov om civil retspleje«) bl.a. inddeler søgsmålene således, at de alt efter kravets størrelse enten behandles efter den almindelige procedure eller efter den forenkledede procedure.
- 11 Såfremt kravet i sagen ikke overstiger 6 000 EUR, skal søgsmålet i overensstemmelse med denne lovs artikel 250, stk. 2, behandles efter bestemmelserne om den forenkledede procedure.

- 12 I henhold til nævnte lovs artikel 56 anses sagsøgeren for stiltiende at indgå en værnetingsaftale ved at anlægge sag ved retterne i en bestemt retskreds, mens sagsøgte anses for stiltiende at indgå en værnetingsaftale ved at give møde og tage skridt, som ikke omfatter en indsigelse mod rettens kompetence. Sagsøgte anses tillige for stiltiende at indgå en værnetingsaftale, såfremt denne er blevet tilsagt forskriftsmæssigt, men ikke giver møde i sagen eller først giver møde, når fristen for at gøre indsigelse mod rettens kompetence er udløbet.
- 13 I henhold til artikel 54, stk. 1, i lov om civil retspleje »er udtrykkelige eller stiltiende værnetingsaftaler ikke gyldige i sager, der afgøres ved en forenklet procedure«.
- 14 I overensstemmelse med bestemmelserne i denne lovs artikel 404, sammenholdt med lovens artikel 58, anmoder justitssekretæren med ansvar for den formelle og materielle tilrettelæggelse af sagen i forbindelse med antagelsen af søgsmålet – når denne bliver opmærksom på, at retten i givet fald mangler international kompetence – retten om at træffe afgørelse om, hvorvidt søgsmålet skal antages til realitetsbehandling eller afvises, efter høring af sagens parter og Ministerio Fiscal (det offentliges repræsentant, Spanien).
- 15 I samme lovs artikel 36, stk. 2, nr. 3), bestemmes:
- »De spanske civilretter erklærer sig inkompetente i sager, som indbringes for dem, [...] når sagsøgte, som er blevet tilsagt forskriftsmæssigt, ikke giver møde i sager, hvor de spanske retters internationale kompetence kun kan støttes på parternes stiltiende værnetingsaftale.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 16 ZX købte en flybillet online til en Ryanair-flyvning mellem Porto (Portugal) og Barcelona (Spanien).
- 17 Med søgsmålet anlagt for den forelæggende ret har sagsøgeren i hovedsagen på grundlag af artikel 7 i forordning nr. 261/2004 nedlagt påstand om tildeling af en kompensation på 250 EUR som godtgørelse for den i hovedsagen omhandlede flyvnings forsinkelse.
- 18 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at sagsøgeren i hovedsagen ikke har bopæl eller sædvanligt ophold i Spanien, at det sagsøgte selskab i hovedsagen har hjemsted i Irland, og at dette har en filial i Gerona (Spanien).
- 19 Den forelæggende rets justitssekretær har i overensstemmelse med artikel 58 i lov om civil retspleje anmodet hovedsagens parter og den offentlige anklager om at fremsætte deres bemærkninger vedrørende denne retsinstans' eventuelle internationale kompetence.
- 20 Alene det offentliges repræsentant har fremsat sine bemærkninger. Denne har anført, at den forelæggende ret – idet hovedsagen ikke henhører under et tilfælde af enekompetence, og eftersom sagsøgte i hovedsagen ikke har bestridt, at den forelæggende ret kan påkende tvisten i hovedsagen – bør anerkende, at den har kompetence til at påkende denne tvist, for så vidt som den kan være kompetent på grundlag af den stiltiende værnetingsaftale.
- 21 Henset til den omstændighed, at sagsøgte i hovedsagen har en filial i Gerona, er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt den tillige kunne have international kompetence til at påkende tvisten i hovedsagen i medfør af den specielle kompetenceregulering om stedet, hvor en filial er beliggende.
- 22 Den forelæggende ret finder det nødvendigt med henblik på at afgøre spørgsmålet om, hvorvidt retten eventuelt skal erklære sig inkompetent ved en endelig afgørelse, som afslutter sagen, eller antage sagsøgeren i hovedsagens søgsmål til realitetsbehandling og træffe afgørelse om dets realitet, at

indhente en fortolkning af artikel 26 i forordning nr. 1215/2012 vedrørende stiltiende værnetingsaftaler og en fortolkning af denne forordnings artikel 7, nr. 5), vedrørende det alternative værneting på det sted, hvor filialen er beliggende, i sager vedrørende denne filials drift.

- 23 Under disse omstændigheder har Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Gerona (handelsret nr. 1 i Gerona, Spanien) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Kræver reglen om stiltiende værnetingsaftale i artikel 26 i forordning [...] nr. 1215/2012 i alle henseender en selvstændig og fælles fortolkning for alle medlemsstater, som derfor ikke kan være betinget af de begrænsninger, der er fastlagt i medlemsstaternes nationale kompetenceregler?
 - 2) Er reglen om stiltiende værnetingsaftale i artikel 26 i forordning [...] nr. 1215/2012 en »ren« regel om international kompetence, som udelukkende udpeger retterne i en medlemsstat, og hvorefter det tilkommer den pågældende medlemsstats nationale procesret at udpege den ret, der har stedlig kompetence, eller er der derimod tale om en regel, der både omfatter retternes internationale og stedlige kompetence?
 - 3) Kan der ved den omstændighed, at en flyvning anses for at være betjent af et luftfartsselskab, der er hjemmehørende i en anden medlemsstat, men afgår fra eller ankommer til en medlemsstat, hvor selskabet har en filial, der leverer accessoriske tjenesteydelser til selskabet, og billetterne ikke er købt gennem denne filial, henset til sagens omstændigheder, være tale om en sag vedrørende driften af en filial, et agentur eller en anden virksomhed, som kan udgøre det tilknytningsmoment, der ligger til grund for værnetings[reglen] i artikel 7, nr. 5), i forordning [...] nr. 1215/2012?»

Om de præjudicielle spørgsmål

- 24 Indledningsvis bemærkes, at forordning nr. 261/2004 ikke indeholder regler om medlemsstaternes retters internationale kompetence, og derfor skal spørgsmålet om en medlemsstats rets internationale kompetence behandles i henhold til forordning nr. 1215/2012 (jf. i denne retning dom af 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, præmis 28).
- 25 I denne forbindelse bliver en ret kompetent i medfør af artikel 26, stk. 1, første punktum, i forordning nr. 1215/2012, »[når sagsøgte giver møde for den], for så vidt en ret i en medlemsstat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne forordning [...]«.
- 26 Følgelig skal det først undersøges, om den forelæggende ret allerede har kompetence i henhold andre bestemmelser i denne forordning.
- 27 Selv om forordning nr. 1215/2012 fastsætter specielle kompetenceregler, der navnlig er indeholdt i forordningens kapitel II, afdeling 2, har sagsøgeren i hovedsagen ikke anlagt søgsmålet om kompensation med hensyn til en flyvning mellem Porto og Barcelona på grundlag af den specielle kompetenceregulering i denne forordnings artikel 7, nr. 1), litra b), om opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, idet den kompetente ret, således som reglen er fortolket af Domstolen (dom af 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, præmis 43), i så fald ville ligge i enten afgangstedets eller ankomststedets retskreds.
- 28 Tilsvarende bemærkes, at skønt bestemmelserne i kapitel II, afdeling 4, i forordning nr. 1215/2012 vedrørende »kompetence i sager om forbrugeraftaler« tillige fastsætter en speciel kompetenceregulering til fordel for forbrugere – og en flypassager kan anses for forbruger – bestemmer forordningens artikel 17, stk. 3, dog, at denne afdeling »[ikke] finder anvendelse på transportaftaler, bortset fra aftaler, hvorved der for en samlet pris ydes en kombination af rejse og ophold«.

- 29 På denne baggrund følger det klart af ordlyden af den nævnte bestemmelse, at en flypassager, der ikke har købt en samlet rejse, men alene en flybillet til en bestemt flyvning, under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder ikke kan påberåbe sig de specielle kompetenceregler om forbrugeraftaler i forordning nr. 1215/2012.
- 30 Det skal endvidere tilføjes, at artikel 4 i forordning nr. 1215/2012 ganske vist fastsætter det generelle princip om sagsøgtes bopælsværneting, men da den forelæggende ret har præciseret, at sagsøgte i hovedsagen har sit vedtægtsmæssige hjemsted i en anden medlemsstat end Kongeriget Spanien, nemlig Irland, kan denne bestemmelse ikke danne grundlag for den forelæggende rets kompetence.
- 31 Det følger heraf, at der først skal tages stilling til den forelæggende rets tredje spørgsmål, der vedrører fortolkningen af artikel 7, nr. 5), i forordning nr. 1215/2012, med henblik på at afgøre, om dennes kompetence ikke kan følge af denne bestemmelse.

Det tredje spørgsmål

- 32 Den forelæggende ret ønsker med det tredje spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, nr. 5), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at en ret i en medlemsstat har kompetence til at påkende en tvist under en sag om kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004, der er anlagt mod et luftfartsselskab etableret på en anden medlemsstats område, under henvisning til, at luftfartsselskabet har en filial i retskredsen for den ret, hvor sagen er anlagt.
- 33 Ifølge Domstolens faste praksis er der to kriterier til fastlæggelse af, om et søgsmål vedrørende driften af en filial har tilknytning til en medlemsstat. Begrebet »filial« forudsætter for det første, at der foreligger et centrum for erhvervsudøvelsen, som udadtil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden. Dette centrum skal have en ledelse og være materielt udstyret på en sådan måde, at det kan forhandle med tredjemand, således at denne ikke behøver at henvende sig direkte til hovedvirksomheden. For det andet skal tvisten vedrøre enten handlinger i forbindelse med driften af en filial eller forpligtelser, som denne har påtaget sig på hovedvirksomhedens vegne, når disse forpligtelser skal opfyldes i den stat, hvor denne filial er beliggende (jf. i denne retning dom af 19.7.2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis, og af 5.7.2018, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 Hvad navnlig angår det andet kriterium, der er opstillet i retspraksis, fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at den i hovedsagen omhandlede flybillet blev købt online. Der er således intet element i forelæggelsesafgørelsen, der tyder på, at befodringsaftalen mellem sagsøgeren i hovedsagen og luftfartsselskabet blev indgået ved denne filials mellemkomst. Ifølge de oplysninger, som Domstolen råder over, synes de tjenesteydelser, som Ryanairs filial i Gerona leverede, desuden at vedrøre skattespørgsmål.
- 35 Det følger heraf, at der ikke foreligger elementer, på baggrund af hvilke det kan fastslås, at filialen var inddraget i retsforholdet mellem Ryanair og sagsøgeren i hovedsagen, og den forelæggende ret kan derfor ikke have kompetence til at påkende den i hovedsagen omhandlede tvist i henhold til artikel 7, nr. 5), i forordning nr. 1215/2012 (jf. analogt dom af 5.7.2018, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, præmis 63).
- 36 På baggrund af ovenstående betragtninger skal artikel 7, nr. 5), i forordning nr. 1215/2012 fortolkes således, at en ret i en medlemsstat ikke har kompetence til at påkende en tvist i en sag om kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004, der er anlagt mod et luftfartsselskab etableret på en anden medlemsstats område, under henvisning til, at luftfartsselskabet har en filial i retskredsen for den ret, hvor sagen er anlagt, hvis ikke filialen er part i retsforholdet mellem luftfartsselskabet og den pågældende passager.

De første to spørgsmål

- 37 Med det første og det andet spørgsmål, der skal besvares samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 26, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at denne bestemmelse kan begrunde international kompetence for den ret, hvor sagen er anlagt i medfør af en stiltiende værnetingsaftale, under henvisning til, at sagsøgte ikke gør indsigelse mod denne rets kompetence.
- 38 Artikel 26, stk. 1, første punktum, i forordning nr. 1215/2012 indeholder en kompetenceregulering, som er baseret på sagsøgtets fremmøde, i alle tvister, hvor kompetencen hos den ret, for hvilken sagen er anlagt, ikke følger af andre bestemmelser i denne forordning. Denne bestemmelse indebærer, at sagsøgtets fremmøde – herunder i sager, som er blevet anlagt i strid med forordningens bestemmelser – kan anses for en stiltiende accept af, at den ret, for hvilken sagen er anlagt, har kompetence, og dermed som en udvidelse af dennes kompetence (dom af 20.5.2010, ČPP Vienna Insurance Group, C-111/09, EU:C:2010:290, præmis 21, og af 27.2.2014, Cartier parfums – lunettes og Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, præmis 34).
- 39 I det foreliggende tilfælde fremgår det af den forelæggende rets forklaringer, at denne rets justitskontor opfordrede sagsøgte i hovedsagen til at fremsætte sine bemærkninger om nævnte rets eventuelle internationale kompetence til at påkende det i hovedsagen omhandlede krav, men at denne ikke afgav noget skriftligt indlæg.
- 40 Da den omstændighed, at der ikke er afgivet skriftligt indlæg, ikke kan udgøre et fremmøde som omhandlet i artikel 26 i forordning nr. 1215/2012 og således ikke betragtes som sagsøgtets stiltiende accept af, at der foreligger kompetence for den ret, hvor sagen er anlagt, kan en sådan bestemmelse om stiltiende værnetingsaftale under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede ikke anvendes.
- 41 Følgelig skal det første og det andet spørgsmål besvares med, at artikel 26, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke finder anvendelse i et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede, hvor sagsøgte ikke har afgivet indlæg eller ikke har givet møde.

Sagsomkostninger

- 42 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 7, nr. 5), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at en ret i en medlemsstat ikke har kompetence til at påkende en tvist i en sag om kompensation i henhold til artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, der er anlagt mod et luftfartsselskab etableret på en anden medlemsstats område, under henvisning til, at luftfartsselskabet har en filial i retskredsen for den ret, hvor sagen er anlagt, hvis ikke filialen er part i retsforholdet mellem luftfartsselskabet og den pågældende passager.**

- 2) Artikel 26, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke finder anvendelse i et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede, hvor sagsøgte ikke har afgivet indlæg eller ikke har givet møde.**

Underskrifter